

ISLAMSKA MISAO

Osnivač i izdavač: Fakultet za islamske studije, Novi Pazar

Za izdavača: Prof. dr. Enver Gicić

Glavni urednik: Prof. dr. Enver Gicić

Pomoćnik urednika: Prof. dr. Hajrudin Balić

Redakcija: prof. dr. Admir Muratović, prof. dr. Almir

Pramenković, hfz.doc. dr. Haris Hadžić, doc. dr. Siham Mevid

Šerijatski recenzent: hfz, prof. dr. Almir Pramenković

Tehnički urednik: Ifet Aličković

Lektura: Samir Škrijelj

Štampa: Grafičar Užice

Tiraž: 500 primjeraka

Adresa redakcije: Fakultet za islamske studije,
ul. Rifata Burdževića 1, 36300 Novi Pazar

Štampanje ovog broja pomogla je Vlada R. Srbije - Kancelarija
za saradnju sa crkvama i verskim zajednicama

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

378:28

ISLAMSKA misao : godišnjak Fakulteta za islamske studije Novi Pazar /
glavni urednik Enver Gicić. - 2007, br. 1- . - Novi Pazar : Fakultet za islam-
ske studije, 2007- (Užice : Grafičar). - 24 cm

Godišnje.

ISSN 1452-9580 = Islamska misao (Novi Pazar)

COBISS.SR-ID 141771532

ULOGA ISLAMSKJE ZAJEDNICE NA POLJU OBRAZOVANJA DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Sažetak

Predškolska ustanova "Reuda" Mešihata Islamske u Srbiji - primjer kvalitetne socijalizacije i pripreme djece predškolske dobi za školu

Predškolski period je vrijeme za pomoć i podršku djetetu u sticanju socijalnih kompetencija kroz predškolske ustanove iz razloga što se u tom periodu stvaraju preduslovi za dobro funkcionisanje djeteta u socijalnom kontekstu. Predškolska ustanova "Reuda" (mektebi, vrtići) Mešihata Islamske zajednice u Srbiji na području Sandžaka počela je sa radom 24.02.1998. godine i tako omogućila bošnjačkoj djeci da se od najranijeg djetinjstva vaspitavaju u islamskom duhu, da uče o svojoj vjeri, običajima i tradiciji na svom maternjem bosanskom jeziku. Kroz ustanovu je prošlo preko 15.000 djece. Nastava se odvija na tri nivoa: jaslice, srednje grupe i predškolske grupe. O kvalitetnom radu vaspitačica govore upravo ove brojke djece i potvrde roditelja koji su svoj evlad dali ovoj ustanovi na emanet. Da bi vaspitač bio pravi odgajatelj mora istovremeno voljeti djecu i poštovati dječiju ličnost. Djeca su emenet roditelja, ali i cijelog društva. Osnivanjem vrtića "Reuda", Medrese "Gazi Isa-beg", Fakulteta za islamske studije i Internacionalnog univerziteta, Mešihat IZ-u Srbiji omogućio je zdrav ambijent za podizanje zdrave stabilne ličnosti.

Abstract

Pre-school institution "Reuda" of Mesihat Islamic community in Serbia - an example of quality socialization and preparation for children of pre-school age for school.

The pre-school period is the time to help and support the child in acquiring social skills in the means of pre-school institution because the preconditions for a good functioning of the child in a social area are created in that period. Pre-school institutions "Reuda" (Islamic kindergartens) Mesihata of the Islamic Community in Serbia on the territory of Sandzak started their work on 24.2.1998. and this way enabled the Bosniak children to be educated in the Islamic spirit from their earliest childhood, to learn about their faith, customs, tradition in their native Bosnian language. Approximately 15 000 children was educated in these educational institutions. Education takes place in three levels: nurseries, middle groups and pre-school groups. When it comes the quality work of the educators, number of students are good sign of trust parents have towards institutions. In order for a teacher to be a real educator, he or she must at the same time love children and respect the child's personality. The children are entrusted of parents as well as of the whole community. By establishing the kindergartens Reuda, Islamic High School Gazi Isa beg, IUNP, and Faculty of Islamic Studies; Mesihat IZ in Serbia has provided a healthy environment for building a healthy stable person.

Uvod

Da bi vaspitač uistinu bio pravi odgajatelj, on mora istovremeno voljeti djecu i poštovati dječiju ličnost. Za pravilan pedagoški postupak treba u prvom redu poznavati djecu, ali to nije dovoljno. Da uspjeh bude potpun, djecu treba voljeti. Kao vaspitač smatram da je, od svih osjećanja usmjerenih ka djetetu, najvažnije osjećanje ljubavi. „Pedagog srca“ je smatrao da je ljubav odgojna snaga upravo zato što je ona unutarnji zakon čovkovog života i jedini način da čovjek postigne sreću kojoj prirodno teži. Uloga majke kao prvog i najvažnijeg odgajatelja i savjetodavca u životu

djeteta je neophodna i najsvrsishodnija. Prvi kontakt koji dijete ostvari sa majkom prilikom dojenja ostavlja duboke utiske i važne temelje na njegov emocionalni i kognitivni razvoj.

Dok je društvo smatralo dječiji mozak statičnim i nepromjenljivim, danas ga stručnjaci vide kao krajnje dinamičan i plastičan organ koji se razvija podražajima iz okruženja i iskustvom, što iznova potpomaže proces nastajanja novih sinapsi (sinaptogeneza). A najintenzivniji razvoj sinapsi odvija se upravo do desete godine života, dakle, u periodu najveće prijemčivosti, plasticiteta, fleksibilnosti mozga. Ukoliko se nervni centri i veze dovoljno ne stimulišu u tom periodu, oni se izgleda nepovratno sasuše i uvehnu.

U različitim organizovanim i uzrasno prilagođenim aktivnostima koje se svakodnevno odvijaju u vrtiću, dijete postaje spretnije i okretnije, sposobnije i samostalnije. Kreativne radionice iz oblasti za koje dijete pokazuje interesovanje, male grupe u kojima vaspitači mogu da poštuju specifične navike djeteta koje ne ugrožavaju ostale, kao i puno ljubavi i razumijevanja čine boravak u skladno uređenom prostoru vrtića „Reuda“ Mešihata Islamske zajednice u Srbiji.

Osnovna djelatnost ove ustanove je briga o djeci, preventivna zdravstvena zaštita i islamsko vaspitanje i obrazovanje djece od jedne do sedme godine života.

Vaspitanje

Vaspitanje (odgoj) je tradicionalna pedagogija, smatra Pataki (1964). Razmatra je kao “djelatnost oblikovanja i izgrađivanja čovjeka kao ljudskog bića”, odnosno, tradicionalna pedagogija je izričita u tvrdnji da vaspitanje (odgoj) može biti “samo ona djelatnost oblikovanja i izgrađivanja čovjeka koja je opravdana vaspitnom namjerom i svjesno sprovedena prema određenom planu”. (Pataki, 1964, str. 18)

Međutim, za Dirkema (1981) vaspitanje „ima za cilj da kod djeteta stvara i razvija određeni broj fizičkih, intelektualnih i moralnih stanja koja

od njega traže i političko društvo u cjelini i posebna sredina za koju je posebno namijenjeno". (Dirkem, 1981, str. 41)

Enciklopedijski rječnik vaspitanje (odgoj) definiše shodno vremenu i okolnostima, i to „kao jednu od osnovnih i trajnih društvenih pojava i djelatnosti“, odnosno kao „svjesnu, namjernu i organizovanu djelatnost koju vrši vaspitač¹ kao posrednik između društva i vaspitanika“.

Enciklopedija leksikografskog zavoda (1968) vaspitanje definiše kao “svjesnu i plansku djelatnost u smislu upravljanja duhovnim i tjelesnim razvitkom, dok je za Pedagošku enciklopediju (1989) vaspitanje “proces osposobljavanja ljudi za ljudski smislen stvaralački način reprodukcije i produkcije osnovnih uslova njihove egzistencije: rada, društvenih odnosa i slobodnog vremena”.

Složenost definisanja vaspitanja kao pedagoškog dobra nagovještava Gudjons u svom radu *Pedagogija - temeljna znanja* (1994). On (Gudjons) nudi shvatanje vaspitanja pomoću slika, dok Kron predlaže šest slika, i to: vučenje, vođenje, upravljanje, puštanje da raste, prilagođavanje, pomažanje.

Vaspitanje u svjetlu islama

Djeca su jedna od najvećih blagodati koje je Allah dž.š. dao čovjeku na dunjaluku. Djeca su emanet svojim roditeljima i šerijatska je obaveza ispoštovati ovaj emanet kroz islamsko vaspitanje i obrazovanje u pogledu vjerskih načela i drugih nauka. Islam je naš odnos prema djeci regulisao putem Kur’ana i Sunneta.

Allah dž.š. je u srcima roditelja usadio ljubav, osjećanja i milost prema djeci. Da nije toga cijeli ljudski rod bi brzo izumreo, roditelji ne bi imali strpljenja odgajati svoju djecu, ne bi ih vaspitali, danonoćno bdjeli nad njima, štitići njihove interese. Kur’an opisuje dijete kao ukras života: „*Bogatstvo i sinovi su ukras u životu na ovom svijetu.*“ (Al-Kahf, 46)

Opisuje dijete kao radost, ako su vaspitani kao pravi vjernici: „*Oni go-*

¹

vore: Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se časni na nas ugledaju!” (Al-Isra, 6)

Ovo su samo neki od kur’anskih ajeta koji nam opisuju vezu među roditeljima i djecom. Allah dž.š. je pohranio srca roditelja kada su u pitanju njihova djeca, a razlog je jasan: njihovo vaspitanje, njihova korist i dobrobit.

Naša plemenita vjera islam je utvrdila neposredno postojanje milosti u ljudskom srcu i naredila roditeljima i svim onim koji imaju udjela u vaspitavanju djece da steknu i okite se ovom moralnom osobinom. Allahov Poslanik a.s. je veliku pažnju pridavao ovoj osobini. Prenose Ebu Davud, Tirmizi, od Omera ibn Šuajba, od njegovog oca, od djeda r.a. da je kazao: „Rekao je Allahov Poslanik: - Nije od nas onaj koji nije milostiv prema djeci i ne poštuje stare ljude.“ (Bešir, 2007, str. 195)

Poslanik a.s. kao vaspitač

Allahov Poslanik s.a.v.s. ne samo da je dostavio poslanicu koja mu je povjerena, već je svojim metodološkim pristupom nadmašio sve prethodnike i ostao najbolja paradigma do Sudnjeg dana. Poslanikove s.a.v.s. metode vaspitanja bile su rezultat Allahovog dž.š. nadahnuća. Vaspitavao ga je njegov Gospodar, pa su otuda i metode koje je koristio bile savršene i potpune.

Ako sa bilo kojeg aspekta analiziramo vaspitne metode Allahovog Poslanika s.a.v.s. otkrit ćemo njihovu nedostižnost i beskrajnu mudrost. Vaspitanje se definiše kao proces formiranja čovjeka kao ljudskog bića, sa svim njegovim fizičkim, moralnim, intelektualnim, estetskim i radnim kvalitetima. Temeljni smisao vaspitanja u njegovom opsežnijem značenju sastoji se u prenošenju prethodnih iskustava čovječanstva, dosega i tekovina kulture i civilizacije na nove i mlade naraštaje, koji se tek pripremaju za život.

To je čitav spektar izgrađivanja pozitivnih crta karaktera, formiranje slobodne svestrano razvijene čovjekove ličnosti. Ukoliko se shvati u širem

smislu, odgoj obuhvata čitav proces razvijanja i oblikovanja ličnosti vaspitanika. Allahov Poslanik s.a.v.s. je tokom 23-ogodišnje poslaničke misije preporučio način ponašanja naše djece kako bi vremenom dostigla nivo vjernika kakav se od njih očekuje. (Kurdić, 2011, str. 86)

Period djetinjstva je period prefinjene osjećajnosti i sentimentalnosti. Zbog toga treba posebnu pažnju pokloniti tom segmentu dječijeg života. Naravno, opet nam je uzor Allahov Poslanik s.a.v.s. koji je na perfektan način pokazao kako da priđemo našoj djeci, na koji način da probudimo njihove emocije i kako da razvijemo tu prefinjenu sentimentalnost u njihovim mladim bićima. Poslanik a.s. je rekao: „*Ko god ima dijete sa njim se treba ponašati poput djeteta.*“

Brojne su predaje u kojima se govori da se Vjerovjesnik s.a.v.s. volio igrati sa djecom, a posebno sa svoja dva unuka Hasanom i Husejnom r.a. Njegova pažnja prema njima bila je tolika da ne bi sa sedžde ustajao sve dok oni ne bi ustali sa njegove glave. Ljudi su prepričavali i govorili o događaju koji se desio u džamiji kada je Božiji Poslanik a.s. predvodio džemat. Poslanik a.s. je bio na sedždi, a iza njega muslimani koji su slavili svoga Uzvišenog Gospodara. U tom trenutku je Hasan potrčao prema djedu i sjeo mu na leđa, potpuno bezazleno, puštajući krike zadovoljstva, veselo, dražesno. A Božiji Poslanik a.s. nije ga ni pomakao niti ga je prekinuo u njegovom razdraganom veselju. Kada je završio namaz, podigao ga je sa velikom pažnjom i ljubavlju. Potom ga je stavio na krilo, grleći ga i ljubeći dok je mališan zavlacio prstiće u njegovu kosu i bradu

Uloga Islamske zajednice u obrazovanju djece predškolske dobi

Imajući u vidu neprimjeren odgojno-obrazovni rad u državnim vrtićima koji se odvijao nad bošnjačkom djecom, Mešihat je donio odluku o početku rada ove ustanove 24.02.1998. god. Po prvi put se omogućilo bošnjačkoj djeci da se od najranijeg djetinjstva vaspitavaju u islamskom duhu, da uče o svojoj vjeri, običajima, tradiciji na svom maternjem bosanskom jeziku.

Predškolski period je najvažniji period u razvoju mlade ličnosti. To je period kada se postavlja temelj buduće ličnosti. Taj temelj mora biti čvrst, iz kojeg će izrasti čvrste i snažne ličnosti, ličnost sa jasno izraženim nacionalnim i vjerskim identitetom.

Predškolska ustanova „Reuda“ (mektebi, vrtići) Mešihata Islamske zajednice u Srbiji na području Sandžaka počela je sa radom 1998. godine, a nastala je kao realna potreba i zahtjev novog vremena za institucionalnim vaspitanjem djece predškolskog uzrasta. Predškolska ustanova pod nazivom „Reuda“ i školska ustanova pod imenom „Vildan“, čiji je osnivač Mešihat Islamske zajednice, od posebnog su nacionalnog i društvenog interesa.

Osnovna djelatnost ustanove je društvena briga o djeci, preventivna zdravstvena zaštita i islamsko odgajanje i obrazovanje djece od jedne do sedam godina života. Sve je počelo u prostorijama starog objekta u dvorištu Altun alem džamije (Novi Pazar) sa jednom vaspitačicom, jednim kombijem i jednim vozačem, te trinaestoro djece.

Dvije godine kasnije (2000) predškolske ustanove (mektebi, vrtići) su se preselili u novi, odgovarajući prostor za rad u bivšim Medresinim učionicama, također u dvorištu Altun alem džamije, ali u novom objektu.

Vrtić (mekteb) je tako nastavio svoj rad sa pet grupa, četiri vaspitačice, dva kombija i dva vozača. Sa dinamičkim širenjem i jačanjem nastavljeno je i dalje tako da je 2001. godine dobijen još jedan novi objekat u dvorištu Lejlek džamije, zatim je otvoreno odjeljenje u Požegi (Novi Pazar) sa dvije grupe.

U školskoj 2003/04. godini počeo je sa radom dječiji mekteb (vrtić) na Paricama (Novi Pazar), koji ispunjava sve zakonom propisane uslove za izvođenje vaspitno-obrazovnog rada. U njemu je smješteno 10 grupa predškolskog uzrasta, zatim mekteb (vrtić) u Tutinu, u prostorijama Medžlisa Islamske zajednice i naselju Kleče.

Trenutno u vrtiću ima 80 uposlenih radnika. Nastava se obavlja u 17 objekata, od kojih su 11 u Novom Pazaru, 2 u Tutinu, 1 u Prijepolju, 1 u Priboju i 1 u Sjenici. Ima preko 930 polaznika raspoređenih u 35 grupa.

Prema ocjenama Mešihata Islamske zajednice u Srbiji (osnivač), dječiji mektebi (vrtići) „Reuda“ s dostignutim nivoom razvoja obezbjeđuju uspješno ostvarivanje svih programskih zadataka u oblasti vaspitanja i obrazovanja, njege djece i preventivne zdravstvene zaštite.

Mekteb „Reuda“ radi po grupama: u manjim po 3 sata i cjelodnevnom boravku po 6 sati. Obezbijedena je ishrana i prijevoz kombijem u oba pravca.

Predškolska ustanova „Reuda“ (vrtići, mektebi) prostorno, materijalno-tehnički i kadrovski spremna je da u potpunosti realizuje program vaspitno-obrazovnog rada.

Uvažavajući dostignuti nivo razvoja ove ustanove i želju da postane savremeni subjekt sticanja prvih saznanja o svojoj vjeri, kulturi i običajima, Mešihat Islamske zajednice u Srbiji, kao njegov osnivač, programom razvoja u prioritete je zacrtao i brži razvoj i jačanje materijalne osnove rada dječijeg mekteba „Reuda“.

Prostorni uslovi dječijeg mekteba (vrtića) „Reuda“ odgovaraju normativima za rad sa djecom uzrasta od jedne do sedam godina starosti. Objekti su građeni prema standardima i propisima i imaju prateću infrastrukturu. Pored objekata postoje djelimično uređeni poligoni - dvorišta sa drvećem, cvjetnim platoima i travnatim površinama. Svi objekti ove ustanove raspolazu sopstvenim potrebnim zbirkama knjiga, kasete, dvd-ova za realizaciju informativnih i muzičkih sadržaja i programa odgojno-obrazovnog rada.

Osnovni cilj rada sa djecom u vrtiću (mektebu) je cjelovit razvoj ukupnih potencijala djeteta i napredovanje u svakom od njegovih aspekata, uz proširivanje, odnosno, kvalitativno usavršavanje onih domena koje je već osvojilo, te sticanje prvih saznanja o svojoj vjeri, kulturi, običajima i formiranje snažne islamske ličnosti bez kompleksa sa izraženim vjerskim i nacionalnim identitetom.

Cilj vaspitanja Predškolske ustanove „Reuda“ je usmjerenje na formiranje slobodne, humane i moralne ličnosti koja će tokom svog života težiti uspostavljanju istinskih ljudskih odnosa, u kojima će čovjek biti najvrjednije biće, cijeniti se i poštovati njegovo dostojanstvo i gdje će se ostvariti

jednakost svih članova ljudske zajednice. (Monografija Predškolske ustanove „Reuda“)

ZAKLJUČAK

Porodica je prva društvena zajednica u koju dijete dolazi. Još kao novorođenče dijete ostvaruje svoju prvu emocionalnu vezu sa svojom majkom. U prvim mjesecima života djeteta najvažnija osoba za dijete jeste majka, dok se otac javlja nekoliko mjeseci kasnije. Pretjeranom pažnjom, udovoljavanjem svim njegovim zahtjevima, koji u tom slučaju rastu geometrijskom progresijom, samo se škodi djeci. Postaje i ostaje razmaženo, lijeno, sebično, bespomoćno i bez radnih navika. Bit će nesamostalno i uvijek će zavistiti od drugih, a posebno će biti lišeno radosti zbog uspješno savladanih teškoća. Roditelji treba da budu jedinstveni u postupcima prema djetetu, složni u ljubavi prema njemu, kao i u kazni, u protivnom mijenja se emocionalni život djeteta prema roditeljima u negativnom pravcu, a to nijedan roditelj ne želi. Ovakav proces se može ostvariti samo u zdravoj porodici koja igra najvažniju ulogu u islamskom vaspitanju.

Vaspitanje je nešto zajedničko u čemu i dijete mora učestvovati, čime se stvara osjećaj zajedništva i međusobne odgovornosti, što je veoma bitno za odgoj. Iskreno i otvoreno ponašanje prema djetetu je prvi korak ka povjerenju, a od povjerenja do uspjeha je samo korak.

Na kraju, naglašavam da je dijete dar koji je dat roditeljima na emant. Taj dar mora biti uvažvan i ne smije se zaboraviti da se dijete poštuje i cijeni zato što njegovo duševno zdravlje zavisi od toga koliko se prema njemu pokazuje poštovanja, a moralni odgoj će biti uspješniji bude li se poštovalo i uvažavalo. Časni Poslanik s.a.v.s. je rekao: „*Poštujte svoju djecu i poučite ih dobrom edebu.*“

Porodica je temelj, ali ništa ne bismo uspjeli da ostvarimo sa našom djecom bez stručne pomoći, a to su vaspitači koji su prošli kroz instituciju Mešihata Islamske zajednice u Srbiji, Predškolske ustanove „Reuda“ i stali na svoje noge, sada kao ostvarene majke, intelektualke, vaspitačice budućim sandžačkim rasadnicima vjere.